

Nadide Karkıner*

BİR İLETİŞİM BİÇİMİ OLARAK ŞİİR: SYLVIA PLATH VE NİLGÜN MARMARA ÖRNEĞİ

SUMMARY

POEM AS A WAY OF COMMUNICATION: THE CASE OF SYLVIA PLATH AND NİLGÜN MARMARA

A woman's position in any society informs her understanding of the society means that the material life experiences of women are significant for understanding and construction of social relations. Women's ways of knowing have always been excluded from science and even from literature. Consequently, standpoint theory aims to incorporate 'women's way of knowing' for addressing the uniformity in women's ways of knowing and experiences in particular social locations. Main aim of analysis in this essay is the common experiences of Sylvia Plath and Nilgün Marmara about suicide and internal world that has provided them an 'epistemic privilege' in the world of poetry.

Keywords: Sylvia Plath, Nilgün Marmara, poem, suicide, internal world, standpoint theory, women's experiences, women's way of knowing, epistemic privilege.

Anahtar sözcükler: Sylvia Plath, Nilgün Marmara, şiir, intihar, içsel dünya, bakış kuramı, kadınların deneyimleri, kadınların bilme biçimleri, epistemik üstünlük.

I. Giriş

Sylvia Plath ve Nilgün Marmara hakkında yazarken, onları özel olarak kadın şairler diye nitelenmek onlara haksızlık olarak görülebilir. Oysa, maddesel bir yaşam deneyimi olan intiharlarıyla "kadın deneyiminin belirlenmiş bir zamanda ve mekanda belirli toplumsal ilişkilerin içine yerleştirildiğini"¹ açıklayan feminist bakış kuramına göre zaptedilmiş bir toplumsal mekanda 'epistemolojik olarak ayrıcalıklı bir konumu'² paylaşırlar.

Plath 1963 yılında 30 yaşında iken Londra'da, Marmara ise 1987 yılında 29 yaşında İstanbul'da intihar ederek, "epistemolojik olarak ayrıcalıklı konumlarını"³, şiir dünyası içerisinde "epistemik üstünlüğe"⁴ çevirirler. Her ikisi de "şairlerinde, günlüklerinde yazdıklarıyla yetinmeyip son sözlerini intiharla söylerler."⁵

* Yard. Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü.

Marmara'nın, Plath'la ilgili olarak ilk deneyim ortaklığı kendi lisans bitirme tezi ile başlar. "Sylvia Plath'ın Şairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi" adlı tez konusu Marmara'nın şairliğine ek olarak kurduğu intihar temelli ilk ilişkidir. Marmara tezinde ilk olarak "Plath'ın 'Gizdökümcü Tarz'daki yerini değerlendirmek" amacı ile akımı tanımlamaya çalışır⁶. İkinci olarak ise intiharla sanatsal yaratı arasındaki karşılıklı ilişkiyi ele alır. Üçüncü bölümün konusu ise kadın şairlerin şiirlerinin ortak özellikleridir. Dördüncü bölümde Plath'ın "düzyazıları ile şiirleri arasındaki farklılıklara" odaklanan⁷ Marmara, son olarak Plath'ın şiirlerinin kronolojik analizini yapar.⁸

Bu makalede amaç, Marmara'nın tezindeki üçüncü ilgi alanı olan kadın şairlerin ortak özellikleri konusundan hareketle her iki şairin "epistemik üstünlük"⁹ kavramı çerçevesinde karşılaştırmalı çözümlemesini yapmaktır. Feminist bakış kuramı içerisinde kadınların toplumsal olarak öncelikle yoksun olmaları, onların hakkında oluşturulacak bilgi açısından kadınlara potansiyel üstünlük getirir.¹⁰ Bu durum, kadınların deneyimlerine kuramsal olarak bir "epistemik üstünlük" sağlar. Bu üstünlüğü ipuçları ortak deneyimler de ortaya çıkarır.

2. Ortak Deneyimler: Mekan ve 'Ben'

Marmara'ya göre, kadınların şiirlerinde, "ölüm, aşk, canlı olmanın ayrıntıları, küçük hisler, insan zihniyle dışsal gerçeklik arasındaki ilişkinin kadınsı bir duyarlılıkla ele alınışı" gibi birbirine benzeyen temalar vardır. Ona göre kadın şairler bu temaları zamanı ve mekanı özel bir şekilde algılamak için kullanırlar.¹¹

Günümüzdeki kadın şairlerin en önemli temaları "saygı görmemekten şikayet ile saygı görme, hayal etme ve yaratma özgürlüğüne kavuşmak için seslenişler" olarak ele alınabilir.¹²

Bu nedenle Plath, her zaman baskın bir erkek figürünün özlemi içerisindedir. Plath "kendini gerçekten androjen hissedebilse ya da böyle olduğuna ikna olabilse, belki de 'hayat ve ölüme soğuk bir gözle' bakabilirdi"¹³ diyen Marmara, aynı soğukluğu kendisi gösterememiştir.

Marmara'ya göre "kadınlara ait kayıtların, her ne iseler, (genelde) özen görmeleri, anlamlandırılmaları, değer verilmeleri ve korunmaya çalışılmaları"¹⁴, gündeme gelmemiştir. Belli bir kadın bakış açısı içeren bu çözümlemesine karşın Marmara, kadın bakış açısından ya da feminizmden hiç söz etmemiştir.

Klasik ataerkil açıklama, dişi öznelerin 'öteki' ile olan ilişkilerinin her zaman sorunlu olduğunu belirtir. Her iki şair de 'öteki' ne olan gereksinimlerini yadsımlarına karşın, yalnız kalarak, özerk bir yaşam oluşturmakta zorlanırlar. Özellikle Plath bağlamında bu 'öteki', her zaman bir erkek figürü olmuştur.

Tartışmayı 'öteki' olana ihtiyaçları bağlamında ele almaktan çok, Marmara ve Plath'ın kadın ve şair olarak 'bilme biçimleri' ve deneyimleri, bizim için öncelikli kavramsal durumlardır. Şiirlerinde yansıttıkları bilme biçimleri ve intihar deneyimleri, iki kadın şair arasında bir iletişim oluşturur.

"Kadınların bilme biçimleri tarihsel olarak bilimden çıkarılmıştır."¹⁵ Bu çıkarılma bağlamına edebiyat alanını da eklemek gerekmektedir. Kadınların 'bilme biçimlerini' kuramsal çalışmalara dahil etmeye çalışan görüş ise feminist bakış kuramıdır. "Bir bakış edinmek, baskı deneyimlerinin birleştirilmesini ve birlik olma durumunu gerektirir."¹⁶

Bakış kuramının epistemolojisi ise “değişik kişisel baskı deneyimleri arasındaki ortaklıklara vurgu yapar, bireyin deneyimini toplumsal kalıplaşmanın bir parçası olarak tanıyarak özgürleştirici anlayışları destekler”.¹⁷

Bakış kuramı, siyasi bir epistemoloji olmasına karşın bilginin toplumsal kuruluşunda “bireyin toplumdaki konumunu ve onun bu toplumu anlamasını içerir”¹⁸ iddiası, intiharı bir deneyim olarak ele almamızı sağlar.

Her iki şairin toplumda kadın olarak varolma deneyimlerini ‘öteki’ olanın karşısında değerlendirmeye çalışırken, kendilerine göre ‘öteki’ olan tarafından hegemonik bir biçimde ötekileştirildiklerini görürüz.

Çünkü “deneyim, temel olarak güç ilişkileri içine yerleştirilir ve toplumsal baskınlık, ırkçılık, heteroseksizm, sınıf sömürüsü, sömürgecilik deneyimlerini anlamayı araştırır”.¹⁹ Plath ve Marmara bağlamında ise kadın olma deneyimi, hem şiirlerinde hem de yaşantılarında belirgin bir biçimde ortaya çıkar.

Nitekim Alvarez, Plath’ın intiharının değerlendirmesini yaparken, onun kadın olma deneyimini işaret ederek, “hastalık, yalnızlık, depresyon, soğuk ve iki küçük çocuğun talepleri onun için çok fazlaydı” açıklamasını getirir.²⁰

Temelkuran’a göre ise Marmara kendini tanımaz, kendini hiçe sayar, yok kabul eder ve görmez. “Yağmurda yürürken ısladığımı değil, küçük su taneciklerinin nasıl toprağın göğsünde masumca öldüğünü düşünür.”²¹

İşte bu bağlamda feminist bakış kuramı, “dünyayı anlamının bir yolu olarak, bilgiyi yeniden tanımlayarak, toplumsal ilişkileri yeniden kavramsallaştırarak ve deneyimi yeniden adlandırarak, ‘gerçekliği’, devam eden bir süreç olarak anlamamızı sağlar”.²²

Burada toplumsal ilişkileri hem anlamak hem de kurmak için epistemolojik ve ontolojik olarak “kadınların maddi yaşam deneyimlerine” gereksinim vardır. Bu açıdan, feminist bakış kuramının ilk gerekliliği kadınların faaliyetleridir.²³

Plath’ın ve Marmara’nın maddi deneyimleri onların şiirlerini şekillendirmiştir ve ‘maddesel bir yaşam faaliyeti’ olarak da intihara yol açmıştır.

Bu ortak deneyimler yalnızca onlara değil herhangi bir toplumdaki bütün kadınlara aittir. Böylece, intihar duygusal bir zayıflıktan daha çok ‘öteki’ ile olan sorunları çözmek için ya da ‘ötekileştirilmenin’ intikamını almak için avantajlı bir yoldur.

Çünkü, “günümüzün kabul görmüş sloganları olan ‘kendi kendine yetmek ve kendi ayakları üzerinde durmak’ birey olmanın zorunlu koşulları olarak sunulmakta, ancak ötekinin yeri konusunda net saptamalar yapılmamaktadır”.²⁴

Alvarez, kitabında Plath’ın ‘beklemek’, ‘kendine yeterlilik’ ve ‘kendi ayaklarının üzerinde durmak’ çabaları ile bağlantılı olarak ‘öteki’ ile olan zedelenmiş ilişkisi hakkında bize ipuçları verir. “Herkesin kendi ayakları olduğuna göre ‘kendi ayakları üzerinde durmak’ sözünden ötekine olan gereksinimin en alt düzeye indirilmesi gerektiği mi anlaşılmalıdır?”²⁵

Oysa, Plath’ın annelik deneyimi normalleştirilmiş ve Plath, kendi özyaşam deneyiminde müdahaleci olamamıştır:

“O zaman saat altı sularında bakıcı kız gelmeden evvel acıkmış olmaları ihtimaline karşı çocukların odasına gitti ve iki fincan süt ve bir tabak tereyağı ve ekme bıraktı. Sonra mutfığa yeniden döndü, kapıyı ve pencereyi havlularla yapabildiği kadar kapattı, fırını açtı, kafasını içine koydu ve gazı açtı” .²⁶

Plath ve Marmara'nın konumu diğerlerine (bu diğer aile, arkadaş v.s. olabilir) göre 'öteki' iken, kendi içsel yaşantılarında, 'öteki' olan diğerleriydi. Her ikisinin de kocaları, aileleri ve arkadaşları ile ilişkileri her zaman sorunlu oldu ve içsel yaşantılarında 'öteki' ile olan ilişkilerinde zorluk yaşadılar. Kristeva'ya göre, kişi kendine bir içsel yaşantı oluşturmak zorundadır ve "dramın patlak verdiği yer ise bu içsel yaşamdır".²⁷

Burada asıl tartışma konusu ise kadınların anlam yoksunu ve derinliksiz metalar ve imgeler dünyasında kendilerine yer bulamayıp, kendi içsel yaşantılarını genişletmeleri ve bazen burada fazlasıyla kalmalarıdır.

Kristeva'nın tanımına bağlı kalarak bir açıklama yaparsak diyebiliriz ki kadınlar bir ruha sahipken, erkekler ya da onlara göre öteki olanlar ruhsuzlaşmaktadır. Bizce insanın içerisi ruhudur. Ruh anlamsal değerleri kaybedebilir ya da ruh yitirilebilir. "Yitirmesinin bir önemi var mıdır?".²⁸ Eğer ruh bozulursa ya da yitirilirse insanın dengesi bozulur, ruhsal hastalıklar ortaya çıkar. Burada yine içsel yaşantı ile ilgili ikili bir yapı söz konusudur. Sürekli anlamsal değerleri kaydederek kazanılan ruh, sonra nasıl yitilir? Bir yaşam deneyimi olarak intihar, bu yitirmenin bir sonucu mudur? Şiir kazancın mı yoksa yitirilişin mi bir ürünüdür?

"... hastaların ortak noktası, içinde yaşadıkları krizleri, rahatsızlıkları ve çatışmaları dile getirmede, dolayısıyla bunları temsil etmede yaşadıkları zorluktur. Bunlar mahremiyetin, içsel yaşamın ve ruhsal olanın tehlikede olduğunun göstergeleridir. Psikik (ruhsal) yaşam tüm bu çalkantı ve krizleri anlamlandırmak için olması gerektiği yerde bulunmamaktadır".²⁹

'İntihar' kavramını basitçe ruhsal bir hastalık olarak değerlendirmenin aksine Plath ve Marmara, 'yaşadıkları krizleri, rahatsızlıkları ve çatışmaları' şiirlerinde dile getirdiler. Temsil uzamı olan bir ruhsal yaşama sahip oldukları için bunu şiirleri aracılığı ile anlattılar.

Alvarez, Plath'ın intiharını ölümle bağlantılı olarak değerlendirir. Alvarez'e göre Plath'ın intiharı "yardım için bir ağıt"³⁰ Ayrıca şiirlerinde özetlediği ölümü içinden çıkarmak için yaptığı son ve çaresiz çabaydı. Plath ölüm hakkında takıntılı bir biçimde yazıyordu. Bunun nedenlerinden ilki, babasının onu ölerek terkettiği zaman, içine işleyen acı ve mahrumiyet duygusuna kocasından ayrıldığı zaman tekrar kapılmasıydı. İkincisi ise önceki yaz geçirdiği araba kazasının onu özgürleştirdiğini ve ölüm hakkında yazabileceğini düşünmesiydi.³¹

Sonuç olarak, ölüm temsili olarak şiirlerde yerini alırken, günlük yaşamı engebelerle ve acılarla doluydu.

İşte tam da bu noktada Kristeva kendimizi her "yaralı" ve "boşlukta" hissettiğimizde aşka ve edebiyata tutunmamızı salık verir.³²

Hem Plath hem de Marmara, günlük yaşamda "yaralı" ve "boşlukta" olma durumlarını bir temsil alanı olan şiirleri aracılığı ile bizlere aktarmışlardır.

Her ikisi de "... kendi iç çatışma ve ihtiyaçlarına duyarlı" kalmakla birlikte, "kendi ve hayatla çatışmayı göze alıp, kendine ve hayata müdahil olmaya, kendini ve hayatı değiştirip dönüştürmeye heveskâr olan ruhu"³³ şiirlerine yerleştirmeyi uygun görmüşlerdir.

Kendi ruhları ise intiharı seçmiştir. Belki de artık söylenecek her şeyi söylemiş olmanın rahatlığı ile.

2.1. Londra'ya İnat İstanbul

Aşağıdaki alıntılardan anlaşılacağı gibi ruh da artık bir yerden sonra alıp başını gitmiştir:

“Psişe arızalandığında, insan çatışmalarını dile getirecek sözcükleri bulamaz hale gelmektedir. Bunun yarattığı travmalarsa edime geçiş, şiddete yönelme, uyuşturucuyla ya da sakinleştiricilerle rahatsızlığı giderme eğilimlerine yol açmaktadır. Sözcüklerle temsil gerçekleşemediğinden, yaygın olarak psikik bedensel hastalıklar ortaya çıkmaktadır”.³⁴

Hem Plath hem de Marmara kendilerini şiirleri aracılığı ile sözcüklerle temsil ederek kendilerini gerçekleştirmekte başarılı oldular. İntiharları bir yandan sonsözleri³⁵ iken, diğer yandan maddesel dünyadaki son temsilieriydi.

Kristeva, “insanların içindeki insanlığın ölmeye başlaması”nı³⁶, büyük bir tehlike olarak görür. Tatal bunun anlamını aşağıdaki gibi ifade eder:

“Bana ne olduğunu, başıma ne geldiğini bile anlayamıyor ve anlamlandıramıyorken, birde benden dünya ve gidişatı hakkında akıl yürütmemi ve olan biteni muhakeme edip yargılarda bulunmamı ne talep edin ne de bekleyin. ... İnsandaki insanlığın yok olma tehlikesi, kendi sorunlarını bile dile getirmekten ve anlamaktan uzaklaşan insanın yakınlarıyla girdiği ilişkilerin çoğunun sonunun hüsrarla noktalanmasını da beraberinde getirmektedir.”³⁷

Her ikisi de kendilerine ne olduğunu açıklamakta ve anlamakta güçlük çekerken, kendilerini şiirler yazmaya, dünya ve yaşam hakkında yargılarda bulunmaya zorladılar ve buna zorlandılar.

Burada çelişkili olan, bir yandan diğerlerinin gereksinimlerine duyarlı olup şiir yazmaları, diğer yandan ise kendi gereksinimlerine karşı yapılan baskılara dayanamayıp müdahaleci bir kararlılıkla intihar etmeleridir.

Tam da bu noktada Londra'ya inat İstanbul demekle, Marmara'nın hem şiir hem de intihar aracılığı ile Plath'la bir ilişki kurduğunu düşünebiliriz. Bu ortaklık ya da ilişki Kristeva'nın sözleriyle kavramsallaştırılan içsel yaşamda anlamını bulur:

“Bu kentte ne yapmalı? Tek bir şey: Metalar ve imgeler satmak ve satın almak, ikisi de aynı anlama gelir, çünkü bu metalar ve imgeler anlamdan yoksun ve derinliksizdir. ... Lüksü olduğu gibi dehşeti de etkisizleştiren bir yaşama sahip olabilenler ya da sahip olmaya çalışanlar, kendileri için bir ‘içeri’ oluşturmak zorundadır: Gizli bir bahçe, mahrem bir ev ya da basitçe ve daha iddialı bir şekilde psikik bir yaşam.”³⁸

Onların, ayrı zamanlarda ve ayrı kentlerde ‘iddialı psikik yaşamın’ içerisinde oluşturdukları gizli bahçe ya da ‘içeri’ leri, ‘anlamdan yoksun ve derinliksiz metalar ve imgeler dünyasının’ mekanı olan Londra ve İstanbul'u hiçe sayar.

Sonuç olarak, Küey'e göre “ruhsal hastalıklar kent seçmiyor; biraz az, biraz çok, belirti dağılımı belki farklı ama coğrafi sınır taşımadan her yerde yaşıyor. Önemli olan ruhsallık ve ruhsal sınırlar. İşte bu nedenle Kristeva kaygılanmakta haklı. Bu *medetsizlik* çağında, Newyork, Paris ya da İstanbul'da ruhlarımız nereye gidiyor?”³⁹

Plath'ın Londra'sına karşılık İstanbul, intiharı daha kolay kabullenmiştir. Odabaşı, “Nilgün Marmara'nın şiirlerinde, onun evreninde gezinirken düşünüyorum da, böylesi uç duyarlıklarda gezinen, ‘hayat’ ve ‘insan’ için böyle acı sözler eden bir şairin, hayatla barışık olması da mümkün değilmiş zaten” diyor.⁴⁰

2.2. Bir Kadın Tavrı: Dünyayı Bilmek

Kadınların bilme biçimlerinin bilimden ve dolayısıyla edebiyattan çıkarılmasının örneğini Plath ve Marmara'da gözlemliyoruz.⁴¹ Özellikle Hughes, Plath'ın güncelerine yazdığı önsözde, onun bilme biçimlerini eleştirip “yapmacık kendi” ile “gerçek kendi” arasında bir ayırım yapar. Ona göre Plath, “gerçek kendini” kimseye göstermez ve çok maskeli bir kişiliğe sahiptir. İntiharı ise “eski yapmacık kendi'nin, yeni gerçek kendi'nin doğuşunda ölümüdür.”⁴²

Hughes'a göre Plath, “her şeyi yeniden doğuşa kurban etmeye hazır” bir biçimde “şiddetli bir şey gösterdi” ki, bu intihardır. Hughes bu “ilkel ve dişil şey” Plath'ın gereksinim duyduğunu yazar.⁴³

Oysa Marmara'ya ilişkin yazılarda, intiharı kabulleniş ve destekleyen bir bakış vardır. Çünkü, Plath'ın aksine, Marmara ne yaptığını biliyordu. Çünkü, “yetişkinlerin dünyasındaki çok bilmişlik onu her zaman çok irkiltti ve oradan uzak durdu. Çıkar ilişkilerinin yoğunluğu onu hep yordu ve umutsuzluğa taşıdı. O, saf ve temiz, kin ve kibirin olmadığı alanlarda yaşamak istedi.”⁴⁴

Hem Plath hem de Marmara bir kadının yaşamındaki ortak deneyimlere sahiptirler. Şiirlerini kurma biçimlerine bakıldığında feminist bakış kuramındaki gibi ‘gerçekliği devam eden bir süreç olarak anlarlar’. Dahası, kendi deneyimleri aracılığı ile ‘toplumsal ilişkileri yeniden tanımlar ve adlandırır’. Şiirlerde ifade ettikleri maddi yaşam deneyimleri öncelikle, bizim, bir kadının toplumsal ilişkileri nasıl anladığını ve kurduğunu anlamamızı, ikincil olarak da, bu deneyimlerin maddi bir yaşam deneyimi olan intihara nasıl yol açtığını algılamamızı sağlar.

Plath'ın “Üç Kadın”⁴⁵ ve Marmara'nın “Düşü Ne Biliyorum”⁴⁶ şiirlerinde “ben” ile başlayan cümlelerden bazılarını bakarsak, her iki şiirde de tamamen kendi deneyimlerini açıkça sunarak, dünya ve yaşam hakkında yeterli bilgilere sahip olduklarını görürüz.

2.2.1. Sylvia Plath ve “Üç Kadın”

Plath'ın “Üç Kadın” şiirinin çoğu dizesi “Ben” ile başlar. Plath gerçekten de ‘ben’ derken her zaman kendini ima ediyordu.

“Dünya kadar yavaşım. Çok hastayım.”⁴⁷, “Kendi şanslarım vardı, çabaladım ve çabaladım.”⁴⁸, “Sakinim. Sakinim. Bu korkunç birşeyden önceki sakinlik.”⁴⁹, “Dilsiz ve esmerim. Çatlamak üzere olan bir tohumum.”⁵⁰, “Suçlandım. Kıyımlar hayal ettim.”⁵¹, “Kırmızı ve siyah ıstırapların bahçesiyim. Onları içtim.”⁵², “Hissettim, içime girdi, soğuk, yabancı, bir aygıt gibi.”⁵³, “Marjinalin kadın kahramanı olmalıyım.”⁵⁴, “Ben çirkin değilim, dahası güzelim.”⁵⁵, “Ben tekrar kendimim. Gevşek sonlar yok.”⁵⁶, “Rüzgarı uzaklaştırarak daha ne kadar duvar olabilirim? Daha ne kadar olabilirim?”⁵⁷, “Güvenim tazelendi. Güvenim tazelendi.”⁵⁸, “Ondan sıradışı olmasını istemedim.”⁵⁹, “Lambanın ışığında evdeyim. Akşamlar uzuyor.”⁶⁰, “Beklerim ve sızlarım. Sanırım tedavi oluyorum.”⁶¹

Şiirden rastgele alınan ve ‘ben’ ile başlayan bu cümleleri birleştirdiğimizde, Plath'ın iç dünyasının yeni bir şiir gibi ortaya çıktığını görüyoruz. Toplumsal ilişkiler hakkında her şeyi biliyordu. Dahası, onları kişisel olarak deneyimlemesi ve farkında olması, onu kendinden emin bir hale getiriyordu.

2.2.2. Nilgün Marmara ve “Düşü Ne Biliyorum”

Şiirine, “Düşü Ne Biliyorum” başlığını veren Marmara için Temelkuran, “kendisini bilmeyi bilmek, insanın en büyük saçmalığı” der. Çünkü “kendimize, kendi ellerimizle yapılan bu işkence, kendimizi bilmenin bilinemezliği ile son bulmakta.”⁶² Sonuç olarak Marmara, şiirinde ‘Ben Biliyorum’ vurgusunu yapıyor. Böylece, bilen bir kadın ile karşı karşıya olduğumuzu anlıyoruz. Dahası, bilinçli kadın olmakla ilgili bir sorun olmadığını görüyoruz. Ve şiirin sonunda şöyle diyor Marmara:

“Ey, iki adımlık yerküre
senin bütün arka bahçelerini
gördüm ben!”⁶³

‘Görmek’, burada bilmeyi ve deneyimlemeyi ima etmektedir. O zaman deneyimlenen bu dünya, başka bir yaşamın bekleme salonu ya da vakit geçirme yerinden başka bir şey değildir.⁶⁴

3. Sonuç

Hem Plath’ın hem de Marmara’nın, birey olmanın koşulları olan ‘kendine yeterli olmak’ ve ‘kendi ayaklarının üzerinde durmak’ ile ilgili sorunları olmadığı gibi ‘öteki’nin konumu hakkında da kesin bir karara vardıkları anlaşılıyor. Dolayısıyla, sorun, aileden arkadaşlara kadar uzanan insanlarla kurulan toplumsal ilişkilerde yatmaktadır. Eğer Plath ve Marmara gibi “marjinal insanların, baskı ilişkilerini ona dayananlara göre daha fazla görme potansiyelleri” varsa, “baskı koşulları diretildiğinde, bu potansiyel açık bir epistemik üstünlüğe dönüşür. Bu baskı deneyimi ‘epistemik avantaj’ için bir potansiyel sağlar.”⁶⁵

Bize göre hem Plath hem de Marmara, şiirleri ile kendilerine bir “epistemik üstünlük” sağlamışlardır. İntiharla birlikte ise marjinalleşmişler ama şiirin erkek dünyasında “epistemik önceliğe” sahip olmuşlardır. Her ikisi de “intiharlarından önce, sancılı bir şekilde yazmışlar ve arkalarında bu kendine özgü, özel bireyin, bu kozmik isyankar sanatçının, tanrıların bahsettiği düzene karşı çıkan saplantılı ve durdurak bilmez çılgınlıklarını bırakmışlardır.”⁶⁶

Plath bir öncü, Marmara ise onun izleyeni olmuştur. Kendi deneyimlerini yansıtan şiirleri aracılığı ile Plath’ın yalnızca kendine değil, edebiyat içerisindeki diğer kadın şairlere de “epistemik üstünlük” sağladığını ileri sürebiliriz.

DİPNOTLAR

1 C. Crosby, (1992) “Dealing With Differences” *Feminists Theorize the Political*, edited by Judith Butler and Joan W. Scott, Routledge, sf: 133.

2 A.g.e. sf: 130.

3 A.g.e. sf:130.

4 Hundleby, C. (1997) “Where Standpoint Stands Now”, *Politics and Feminist Standpoint Theories* içinde. (ed) Sally J. Kenney, Helen Kinsella The Haworth Press, NewYork, London sf: 27.

5 Y. Eradam (2005) “Sonsöz İntihar: Nilgün Marmara ve Sylvia Plath” Patika, Ekim-Kasım-Aralık 2005, sf: 39.

- 6 Nilgün Marmara (2005) Sylvia Plath'ın Şairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi, Everest Yayınları, sf: 2-3.
- 7 A.g.e. sf:2.
- 8 A.g.e. sf:2-3.
- 9 Hundleby, C. (1997) "Where Standpoint Stands Now", *Politics and Feminist Standpoint Theories* içinde. (ed) Sally J. Kenney, Helen Kinsella The Haworth Press, NewYork, London sf: 27.
- 10 Hartsock, N. (1983). *Money, Sex and Power: Toward a Feminist Historical Materialism*, NewYork, London: Longman.sf: 273.
- 11 Nilgün Marmara (2005) Sylvia Plath'ın Şairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi, Everest Yayınları, sf: 31.
- 12 A.g.e. sf:36.
- 13 A.g.e. sf:38.
- 14 A.g.e. sf:30.
- 15 Hundleby, C. (1997) "Where Standpoint Stands Now", *Politics and Feminist Standpoint Theories* içinde. (ed) Sally J. Kenney, Helen Kinsella The Haworth Press, NewYork, London sf: 27.
- 16 A.g.e. sf:27.
- 17 A.g.e. sf.:39.
- 18 O'Leary, C. (1997) "Counter Identification or Counterhegemony? Transforming Feminist Standpoint Theory", *Politics and Feminist Standpoint Theories*, eds. Sally J. Kenney, H. Kinsella, New York, London: The Haworth Press. Sf: 48.
- 19 A.g.e.sf: 49.
- 20 Alvarez, A. (1971). *The Savage God: A Study of Suicide*, Random House, NewYork. Sf: 35.
- 21 Ece Temelkuran (2008) "Küçük satırlar" Ece Ayhan, Cemal Süreya, Yılmaz Odabaşı ve Ece Temelkuran'nın kaleminden Nilgün Marmara, <http://www.cafrande.org/?p=706>, içinde, sf: 4.
- 22 Hirschmann, N. J. (1997) "Feminist Standpoint as Postmodern Strategy", *Politics and Feminist Standpoint Theories* içinde, ed. Sally J. Kenney, H. Kinsella, New York & London: The Haworth Press. Sf: 79.
- 23 Hartsock, N. (1983). *Money, Sex and Power: Toward a Feminist Historical Materialism*, NewYork, London: Longman.sf: 243.
- 24 T. Parman, T (2007) "Hangisi Yeni?" Varlık, Sayı: 5, Mayıs 2007, sf: 23.
- 25 A.g.e., sf: 23.
- 26 Alvarez, A. (1971). *The Savage God: A Study of Suicide*, Random House, NewYork. Sf: 37.
- 27 J. Kristeva, (2007) *Ruhun Yeni Hastalıkları*, Cev: Nilgun Tural, Ayrıntı Yayınları. Sf: 41.
- 28 Tural, N. (2007) "Çağımız Bizi Niye Hasta Eder?" Varlık, Sayı: 5, Mayıs 2007,sf: 4.
- 29 A.g.e sf: 4.
- 30 Alvarez, A. (1971). *The Savage God: A Study of Suicide*, Random House, NewYork.sf: 38.
- 31 A.g.e. Sf: 38.
- 32 Tural, N. (2007) "Çağımız Bizi Niye Hasta Eder?" Varlık, Sayı: 5, Mayıs 2007,sf: 4.
- 33 Sunat, H. (2007) "Ey Ruh, Nereye?" Varlık, Sayı: 5, Mayıs 2007,sf: 10.
- 34 Tural, N. (2007) "Çağımız Bizi Niye Hasta Eder?" Varlık, Sayı: 5, Mayıs 2007,sf: 4.
- 35 Y. Eradam (2005) "Sonsöz İntihar: Nilgün Marmara ve Sylvia Plath" Patika, Ekim-Kasım-Aralık 2005, sf: 39.
- 36 Tural, N. (2007) "Çağımız Bizi Niye Hasta Eder?" Varlık, Sayı: 5, Mayıs 2007,sf: 5.
- 37 A.g.e sf: 5.

- 38 J. Kristeva, (2007) *Ruhun Yeni Hastalıkları*, Cev: Nilgun Tural, Ayrıntı Yayınları. Sf: 41.
- 39 Küey, Gürdal, A. (2007) “Newyork, Paris, İstanbul: Hastalıklar Kent Seçer mi?” *Varlık*, Sayı: 5, Mayıs 2007, sf: 17.
- 40 Yılmaz Odabaşı (2008) “Hayatın Neresinden Dönülse Kârdır” Diyen Marmara’nın Nilgün’ü” Ece Ayhan, Cemal Süreya, Yılmaz Odabaşı ve Ece Temelkuran’nın kaleminden Nilgün Marmara, <http://www.cafrande.org/?p=706>, içinde. sf: 3.
- 41 Hundleby, C. (1997) “Where Standpoint Stands Now”, *Politics and Feminist Standpoint Theories* içinde. (ed) Sally J. Kenney, Helen Kinsella The Haworth Press, NewYork, London sf: 27.
- 42 Plath , S. (2000) *Slyvia Plath’ın Günceleri*. Yayına hazırlayanlar: Ted Hughes ve Frances McCullogh. Çeviren: Şadan Karadeniz, Oğlak Yayıncılık. Sf: 14.
- 43 A.g.e. sf: 14.
- 44 İnal, Gülseli (2006) <http://zeldanilgunmarmara.blogspot.com/>, sitesinden alınmıştır. Yazının aslı: *Yasak Meyve* sayı 22, sf. 73-76, Komşu Yayınevi.
- 45 S. Plath (2004) *Sylvia Plath Poems*, Classic Poetry Series, Poemhunter.com-The Worlds Poetry Archive sf: 137.
- 46 http://siir.gen.tr/siir/n/nilgun_marmara/dusu_ne_biliyorum.htm.
- 47 S. Plath (2004) *Sylvia Plath Poems* , Classic Poetry Series, Poemhunter.com-The Worlds Poetry Archive sf: 137.
- 48 A.g.e. sf:138.
- 49 A.g.e. sf:139.
- 50 A.g.e. sf:139.
- 51 A.g.e. sf:140.
- 52 A.g.e. sf:140.
- 53 A.g.e. sf:141.
- 54 A.g.e. sf:141.
- 55 A.g.e. sf:142.
- 56 A.g.e. sf:143.
- 57 A.g.e. sf:143.
- 58 A.g.e. sf:144.
- 59 A.g.e. sf:144.
- 60 A.g.e. sf:145.
- 61 A.g.e. sf:145.
- 62 Ece Temelkuran (2008) “Küçük satırlar” Ece Ayhan, Cemal Süreya, Yılmaz Odabaşı ve Ece Temelkuran’nın kaleminden Nilgün Marmara, <http://www.cafrande.org/?p=706>, içinde, sf: 4.
- 63 http://siir.gen.tr/siir/n/nilgun_marmara/dusu_ne_biliyorum.htm
- 64 Cemal Süreya (2008) “Hayatın Neresinden Dönülse Kârdır” Diyen Marmara’nın Nilgün’ü” Ece Ayhan, Cemal Süreya, Yılmaz Odabaşı ve Ece Temelkuran’nın kaleminden Nilgün Marmara, <http://www.cafrande.org/?p=706>, içinde. sf: 2.
- 65 Hundleby, C. (1997) “Where Standpoint Stands Now”, *Politics and Feminist Standpoint Theories* içinde. (ed) Sally J. Kenney, Helen Kinsella The Haworth Press, NewYork, London, sf: 27-28.
- 66 Y. Eradam (2005) “Sonsöz İntihar: Nilgün Marmara ve Sylvia Plath” *Patika*, Ekim-Kasım-Aralık 2005, sf: 46.

KAYNAKÇA

- Alvarez, A. (1971). *The Savage God: A Study of Suicide*, Random House, NewYork.
- C. Crosby, (1992) "Dealing With Differences" *Feminists Theorize the Political*, edited by Judith Butler and Joan W. Scott, Routledge.
- Eradam, Y (2005) "Sonsöz İntihar: Nilgün Marmara ve Sylvia Plath" *Patika*, Ekim-Kasım-Aralık 2005, sf: 39.
- Hartsock, N. (1983). *Money, Sex and Power: Toward a Feminist Historical Materialism*, NewYork, London: Longman.
- Hirschmann, N. J. (1997) "Feminist Standpoint as Postmodern Strategy", *Politics and Feminist Standpoint Theories* içinde, ed. Sally J. Kenney, H. Kinsella, New York & London: The Haworth Press.
http://siir.gen.tr/siir/n/nilgun_marmara/index.html.
- Hundleby, C. (1997) "Where Standpoint Stands Now", *Politics and Feminist Standpoint Theories* içinde. (ed) Sally J. Kenney, Helen Kinsella The Haworth Press, NewYork, London sf: 25-43.
- İnal, G. (2006) <http://zeldanilgunmarmara.blogspot.com/>, sitesinden alınmıştır. Yazının aslı : Yasak Meyve sayı 22, sf. 73-76, Komşu Yayınevi.
- Kristeva, J. (2007) *Ruhun Yeni Hastalıkları*, Cev: Nilgun Tural, Ayrıntı Yayınları.
- Küey, Gürdal, A. (2007) "Newyork, Paris, İstanbul: Hastalıklar Kent Seçer mi?" *Varlık*, Sayı: 5, Mayıs 2007, sf: 14-17.
- O'Leary, C. (1997) "Counter Identification or Counterhegemony? Transforming Feminist Standpoint Theory", *Politics and Feminist Standpoint Theories*, eds. Sally J. Kenney, H. Kinsella, New York, London: The Haworth Press.
- Odabaşı, Y. (2008) "Hayatın Neresinden Dönülse Kârdır" Diyen Marmara'nın Nilgün'ü" Ece Ayhan, Cemal Süreya, Yılmaz Odabaşı ve Ece Temelkuran'nın kaleminden Nilgün Marmara, <http://www.cafrande.org/?p=706>, içinde.
- Parman, T (2007) "Hangisi Yeni?" *Varlık*, Sayı: 5, Mayıs 2007, sf: 22-24.
- Plath , S. (2000) *Slyvia Plath'ın Günceleri*. Yayına hazırlayanlar: Ted Hughes ve Frances McCullogh. Çeviren: Şadan Karadeniz, Oğlak Yayıncılık.
- Plath, S. (2004) *Sylvia Plath Poems* , Classic Poetry Series, Poemhunter.com-The Worlds Poetry Archive.
- Sunat, H. (2007) "Ey Ruh, Nereye?" *Varlık*, Sayı: 5, Mayıs 2007, Sf: 9-13.
- Tural, N. (2007) "Çağımız Bizi Niye Hasta Eder?" *Varlık*, Sayı: 5, Mayıs 2007, sf: 3-8.